

VEČERNIK

POŠTINA PLAČANA V GOTOVINI

Štev. 209. Leto XII.

Maribor, petek 16. septembra 1938

Cena 1 din

Chamberlain se je vrnil v London

Hitler zahteva umik češke vojske in policije in plebiscit pod mednarodno kontrolo — O usodi te zahteve bodo sklepali sedaj v Londonu — Jutri prideta v London tudi Daladier in Runciman

CHAMBERLAINOV PRIHOD.

LONDON, 16. septembra. Ministrski predsednik Chamberlain je priletel večeraj s svojima spremljevalcema Wilsonom in Strongom v Monakovo ob 12.30, kjer sta ga sprejela nemški zunanji minister Ribbentrop in angleški berlinski poslanik Henderson. Razen njiju so bili tam zbrani še drugi diplomati in nemški funkcionarji. Chamberlain se je takoj po prihodu odpeljal s posebnim vlakom v Berchtesgaden in od tam z avtom v Obersalzburg k Hitlerju. Na postaji v Berchtesgadnu je bila zbrana velika množica ljudi, ki so Chamberlaina pozdravili s klici »Heil!« Po kratkem odmoru v hotelu je prispel ministrski predsednik ob 16.55 v Hitlerjevo vilo. Po sprejemu in čajanki so se pričela posvetovanja, ki so trajala 2 uri in pol.

HITLERJEVE ZAHEVE.

Razgovorom med Chamberlainom in Hitlerjem je prisostvoval le svetovalec Strong kot tolmač. Ribbentrop, Wilson in Henderson so med tem konferirali posebej. Po vesteh, ki jih pa še ni bilo mogoče kontrolirati, je stavil Hitler Chamberlainu sledeče predloge: 1. Češkoslovaška policija in vojska se mora umakniti iz sudetsko-nemškega ozemlja. 2. Sudetsko-nemško ozemlje se postavi po vzorcu Posaarja pod mednarodno kontrolo in izvede se plebiscit, ki naj odloči nadaljnjo pripadnost k ČSR ali k Nemčiji. Vsako drugo rešitev je Hitler odklonil. Zato se pogajanja tudi niso nadaljevala, kot se je prvotno pričakovalo, ampak so se že sinoči zaključila. Chamberlain tudi ni ostal kot gost pri Hitlerju, ampak je prenočil v Berchtesgadnu

v hotelu. Kakor se izve, je Chamberlain odvrnil Hitlerju, da njegovih zahtev ne more sprejeti sam, ampak se mora prej posvetovati s svojo in francosko vlado. Ako bodo ti sklepi dajali možnost, se bo Chamberlain vrnil v kratkem v Nemčijo k Hitlerju.

PRED ODLOČITVIJO V LONDONU.

Ministrski predsednik Chamberlain se je danes dopoldne vrnil z letalom iz Monakovega v London, kamor prispe dopoldne. Takoj ob njegovi vrnitvi se sestane angleška vlada k seji, na kateri bo razpravljala o rezultatu sestanka v Berchtesgadnu. Po razgovoru s Hitlerjem je izjavil Chamberlain poročevalcu »Daily Maila«, Wardu Priceu: »Najin razgovor je potekel prijateljsko. Sedaj letim v London, da poročam svojim ministrskim tovarišem o rezultatu razgovora. Upam, da se bom v kratkem vrnil v Nemčijo, da razgovore s Hitlerjem nadaljujem. Pričakujem, da se bo to zgodilo v teku enega tedna.« Prvotno se je mislilo, da se bo Chamberlain spotoma ustavil v Parizu, sedaj se pa izve, da pride francoski ministrski predsednik Daladier sam osebno jutri v soboto v London. Ali pride z njim tudi zunanji minister Bonnet, še ni znano. Vest, da se namerava sklicati konferenca štirih velesil, se zanikajo.

CHAMBERLAIN SE VRNE.

LONDON, 16. septembra. Reuter poroča: Odločitev o usodi Hitlerjevih zahtev glede Češkoslovaške bo storjena po Chamberlainovi vrnitvi v London in prihodu francoskega ministrskega predsednika Daladierja. Zato ni pričakovati pred prihodnjim tednom nobenega raz-

pleta položaja. Odločilni bodo v tem oziru šele dnevi prihodnjega tedna. Verjetno je, da bo po dokončni odločitvi Anglije in Francije Chamberlain še enkrat obiskal Hitlerja in skušal doseči z njim kompromis med obema stališčema. Chamberlain ni bil pri Hitlerju le v imenu Anglije, ampak tudi dominionov, zato so bile njegove besede besede vsega imperija. Po poročilih iz Nemčije so tam po sestanku v Berchtesgadnu optimistični, izjavljajo pa, da se mora odločitev sprejeti naglo, ker Nemčija ne more dolgo čakati.

RUNCIMAN ODPOTOVAL V LONDONU

PRAGA, 16. septembra. Lord Runciman odpotuje skupaj s svojim glavnim sodelavcem Astonom Gwatkinom danes v London, da seznanijo ministrskega predsednika Chamberlaina in ostale člane angleške vlade s položajem na Češkoslovaškem. Pred svojim odhodom je lord Runciman poslal vsem vodilnim osebnostim na Češkoslovaškem okrožnico, v kateri jih poziva, naj opuste vse, kar bi moglo položaj poostrižiti, dokler se ne objavijo sklepi, ki bodo po Chamberlainovi in njegovi vrnitvi sprejeti v Londonu.

VSE DOBITI ALI IZGUBITI.

PARIZ, 16. septembra. »Temps« piše danes, da ne gre le za mir in usodo Češkoslovaške, ampak vsega človeštva. Obrata se tudi na sudetske Nemce in pravi, naj ohranijo razumnost. Kajti vojna bi bila prav zanje najbolj usodna, z njo bi res lahko vse dobili, ali prav tako lahko tudi vse izgubili.

tožbo zaradi veleizdaje in izdaja za njim tiralico. Listi pa pišejo s tem v zvezi, da je Henlein s pobegom v Nemčijo pokazal vse svoje junaštvo. Najprej je naukskal svoje ljudi, nato jih je pa zapustil in strahopetno pobegnil pred odgovornostjo.

BERLIN, 16. septembra. Vsi nemški listi objavljajo Henleinov razglas in ga komentirajo tako, da je sedaj sudetsko-nemško ozemlje juridično že priključeno k Nemčiji, katere prebivalstvo je s tem naraslo na skoraj 80 milijonov.

Za Nemci še Madžari

MADZARSKI TISK PIŠE, DA JE NAPOČIL ČAS ZA URESNICENJE MADZARSKIH REVIZIONISTIČNIH TEZENJ.

BUDIMPEŠTA, 16. septembra. Ves madžarski tisk zahteva soglasno, da se dovoli tudi madžarski manjšini na Češkoslovaškem enaka pravica do samoodločbe kakor sudetskim Nemcem. Tudi madžarski kraji naj se odcepijo od češkoslovaške in priključijo Madžarski. To je edina

rešitev, s katero se Madžari še zadovoljijo. To pravico jim priznava tudi Mussolini v svojem odprtem pismu lordu Runcimanu. Nekateri listi pa pišejo s tem v zvezi, da je sedaj napočil čas, ko se morajo »popraviti vse krivice, ki so bile l. 1918. storjene Madžarski«.

Tudi Hohenlohe pobegnil

PRAGA, 16. sept. Princ Max von Hohenlohe, znanji hitlerjevski eksponent med sudetskimi Nemci, ki je nadavno imel v gosteh lorda Runcimana, je zbežal na Nemško.

MASARYKOV FOND.

PRAGA, 16. septembra. Na dan proslave prve obletnice Masarykove smrti je bil ustanovljen poseben Masarykov obrambni fond. Ze prvi dan je

darovalo 10.932 ljudi 2.561.00 Kč. Prva darovalca sta bila dr. Beneš in praški župan dr. Zenkel.

VREMENSKO POROČILO

Večinoma jasno, zjutraj precej hladno. V zaščitnih dolinah deloma jutranja megla. Na gorah naraščanje temperature, zlasti na zapadu.

Curih, 16. septembra. Devize: Beograd 10, Pariz 11.94, London 21.29, Newyork 442.80, Milan 23.28, Berlin 177.20, Praga 15.24, Budimpešta 86.80.

Zapiski

Francoska miroljubnost

»V državi človeških pravic ne sovražimo vojne samo zaradi njenih tegob; mi tudi mislimo na trpljenje drugih, mi mislimo na trpljenje vseh; vsi smo mnenja, da je umor dvajsetletnega otroka, pa naj bo Francoz ali Nемец, zločin proti človeštvu.« (Sociolog, politik in predsednik Svetovnega združenja za mir, prof. Albert Bayet.)

„Pred Bogom in pred ljudmi“

Romunski list »Independance Roumaine« piše, da so »razgovori« praške vlade s sudetskimi Nemci samo kulisa, za katero se »brez besed« pogovarjata Nemčija in ostala Evropa. Nemčija želi s svojim manevriranjem zastrašiti Evropo. »Če bi Nemčija res hotela Češkoslovaško degradirati na svojega vazala, bi to pomenilo, da se je pripravila na vojno. Če bi se sedanji zemljevid Češkoslovaške spremenil — kaj šele izgini! — bi imela Nemčija svobodno pot na Jadran in vzhod. — Diplomatske pozicije so jasne. Sudetskonemško vprašanje mora biti rešeno v okviru češkoslovaške države. To je z evropske karte nemogoče odstraniti brez vojne, in Hitler bo moral odgovorjati pred Bogom in ljudmi za svoje odločitve.«

Vzrok Francovega neuspeha

»Daily Telegraph« objavlja telegram svojega vojnega dopisnika iz Španije, ki pravi, da je za vse, ki dnevno gledajo ogromno tehnično premoč »upornikov«, jasno, da Francovci ne morejo zdržati. Vzrok Francovega neuspeha pa leži povsem drugod. Njegova infanterija je izgubila vso voljo za borbo in to pomanjkanje elana je vsak dan večje.

Čas velikih stvari

V »Journalu des Débats« čitamo: »Sedanji čas ni čas za male prepire in nizke politične strasti. Sedanji čas zahteva od vseh politikov širokopoteznosti in pogumne odkritosrčnosti. Interesi posameznih političnih skupin in posameznih političnih voditeljev se morajo umakniti pred interesi naroda in države, ako hočemo, da ne bomo nekega dne doživeli strahotnega razočaranja, usodnega za ves narod in še za bodoče generacije.«

Rubinstein in laški rasizem

Reuter poroča, da je znani poljski židovski pianist Arthur Rubinstein odpovedal pogodbo, po kateri bi moral v prihodnji sezoni igrati v Italiji, in da je vrnil Mussoliniju visoko odlikovanje italijanske krone, s katerim so ga svoj čas odlikovali. Vzrok so zadnji italijanski protizidovski ukrepi.

Male države se pripravljajo

Švicarski federalni svet je pooblastil vojnec ministrstvo, da začne s preventivnimi obrambnimi pripravami kot je n. pr. vojaška straža na mostovih, ki vodijo v tujino. V primeru konflikta bodo vse objekte, po katerih bi lahko napadalec prišel v Švico, porušili. Belgija se je tudi pripravila in poslala vojaštvo na nemško mejo. Podobne mere je prevzela tudi Holandska.

Beg v nižine

Tudi v Italiji se je pojavilo preseljevanje z dežele v mesta. Posebno so prizadeti planinski kraji, ki so po raziskovanjih Geografske družbe in Instituta za agrarno ekonomijo razen Bolzana vsi manj naseljeni kot so bili pred letom 1911. Vzrok je, po mnenju obeh institucij, ta, da so gradili nove ceste in so ljudje v planinskih krajih videli, koliko prijetnejše je življenje v nižinah ter se začeli izseljevati. Zdaj pripravlja italijanska vlada načrt, po katerem naj bi z raznimi davčnimi ugodnostmi zajezili selitev v nižine in mesta.

Henlein obtožen veleizdaje

KER JE HENLEIN IZDAL RAZGLAS, V KATEREM RAZGLAŠA ODCEPITEV OD ČSR IN POBEGNIL V NEMČIJO, JE OBTOŽEN VELEIZDAJE.

BERLIN, 16. avgusta. Vodja sudetsko-nemške stranke Konrad Henlein je zapustil dokončno Češkoslovaško in ob prihodu v Nemčijo izdal sledeči razglas: »Moji sorojaki! Kot človek vašega zaupanja in v zavesti svoje odgovornosti ugotavljam pred vso svetovno javnostjo, da je z uporabo stornih pušk, oklopnih avtomobilov in tankov proti neoboroženemu sudetsko-nemškemu prebivalstvu dosegel nasilni režim češkega naroda svoj višek. S tem je češki narod dokazal pred vsem svetom, da je vsako sožitje z njim v skupni državi dokončno nemogoče. Izkušnje 20-letnega nasilnega vladanja in pred vsem velike krvave žrtve zadnjih dni me silijo, da izjavim: 1. Leta 1919. smo bili kljub vsemu slovesnemu obljubljanju pravice do samoodločbe proti svoji volji priključeni češki državi. 2. Ne da bi se bili kdaj odrekli pravici do samoodločbe, smo kljub najtežjim žrtvam poizkusili vse, da bi si tudi v češki državi uredili svoje življenje. 3. Vsa naša prizadevanja, da bi pripravili češki narod in njegove odgovorne voditelje do častnega in pravičnega sporazuma, so se ob njegovi nepomirljivosti uničevalni volji razbila. 4. V tej uri vas, ves nemški narod in ves civilizirani svet ter izjavljam: Hočemo živeti kot svobodni nemški ljudje! Hočemo zopet mir in delo v svoji domovini! Hočemo domov v raj! Bog blagoslovi vas in naš pravični boj. Konrad Henlein.«

Maribor, 15. septembra.

V času, ko so oči vse Evrope uprte v Čehoslovaško in reševanje njenega narodnostnega problema, stoji na njenem severovzhodu velika neznanka Poljska, okoli katere se bude vsak dan nova vprašanja: kakšno je njeno mišljenje, kakšno je njeno stališče in kakšno bi bilo zlasti njeno zadržanje v primeru resnega konflikta? S 35 milijoni prebivalcev, velikim ozemljem, važnim geopolitičnim položajem ter močno in moderno organizirano vojsko predstavlja Poljska sedaj edino državo v Evropi, ki formalno še ni priznana za velesilo, a ji ta čast po vsej pravici pritiče. Že to dejstvo samo je zadosten razlog, da se za njeno naklonjenost trudijo tako v Londonu in Parizu kakor v Berlinu. Temu se pa pridružuje še njena lega med Nemčijo, Čehoslovaško in sovjetsko Rusijo.

Prav v tej legi je pa treba iskati vzrok, da si evropski diplomati in državniki ne morejo razložno odgovoriti na gori omenjena vprašanja, in da na nje molče tudi v Varšavi sami. Morda nobeni državi ne diktira njene zunanje, in pretežno tudi notranje politike, njen geografski položaj v tako veliki in odločilni meri, kakor Poljski. Od vzhoda pritiska na njo ogromna teža sovjetske Rusije s skrajno levičarsko orientacijo in sanjami o svetovni komunistični revoluciji, od zahoda pa velika Nemčija z ekstremnim desničarstvom in nacističnimi ekspanzivnimi težnjami. Obe pa sta tudi že od zdavnaj največji poljski sovražnici. Zaradi njih je bila trikrat uničena in razdeljena in zaradi njih je doživel poljski narod v prejšnjih stoletjih največja ponižanja, preganjanja, zatiranja in raznarodovanja. Usoda Poljakov pod rusko carsko nadoblastjo in položaj pod carsko Nemčijo v okviru junkerske Prusije še ni pozabljen in zlepa nikoli ne bo. Za svoje osvobodjenje in obnovo se je morala krvavo vojskovati z obema sosednjima velesilama in nazadnje še z boljševiski samimi.

Spričo vsega tega se ne smemo čuditi, ako se z vsemi silami trudi, da bi ostala neodvisna tako na eni kakor na drugi strani in se tudi v primeru vojne ne bi hotela eksponirati. Ideologiji, med katerima obstoja nepremagljiv antagonizem, boljševisem in nacizem, sta ji enako tuji, in tudi slovanska zavest ne more tu vplivati na nobeno odločitev. Današnja sovjetska Rusija sama ne pozna slovanstva v svoji politiki, za Poljsko pa je tudi nekdanje »slovanstvo« carske Rusije grenak spomin na najkrutejše narodno zatiranje, saj se je neslovanškemu Nemcu v carski Rusiji godilo neprimerno bolje, kakor slovanškemu Poljaku. Zato se Poljska tudi zaradi Čehoslovaške ne bi rada eksponirala, ker bi z vsako opredelitvijo, bodisi na levo ali na desno, prišla neizogibno med trenje obeh ogromnih sosednjih velesil.

K temu se pridružujejo še razdori, ki so nastali med Poljaki in Čehi zaradi tešinskih Poljakov na Čehoslovaškem. Ta narodna manjšina je sicer majhna, precej manjša kakor je slovenska na Koroškem, pa je vendar še tako velika, da je zastupila razmerje med obema bratškima državama, ki je bilo na najboljši poti do iskrenega prijateljstva. Krivda za to ni samo na poljski, ampak v vsaj enaki meri tudi na češki strani. Nepristranskemu opazovalcu se zdi skoraj nerazumljivo, zakaj Čehoslovaška ni hotela ustreči željam svoje poljske narodne manjšine, pa če je tudi res, da ni tako jasno dokazano, kdo vse je Poljak in kdo je Čeh. Tu bi moralo biti odločilno le prepričanje prizadetega prebivalstva samega. Časniške polemike, ki so nastale zaradi tega na obeh straneh, so bile često prav brez potrebe tako pikre, da so še bolj zastrupile ozračje. To je eno izmed mnogih žalostnih poglavij o slovanškem bratstvu v praksi po svetovni vojni.

Vendar bi se motil, kdor bi mislil, da se Poljska ne zaveda, od kje ji grozi nevarnost in da v bistvu ne ve, na katero stran bi se opredelila, ako bi bila neizogibno prisiljena, da opusti svojo nevtralnost. V Varšavi vedo prav dobro, da bi pomenilo uničenje Čehoslovaške porušnje vsega sedanjega ravnotežja, na katerem stoje življenjski interesi poljskega naroda in obstoja njegove države. Prav tako ve to tudi poljsko javno mnenje, ki je v teh zadnjih tednih že ponovno po-

Praga postaja odločna

UVELJAVLJANJE ZAKONOV PROTI VELEIZDAJALCEM. — NOVI SPOPADI IN BOJI. — BEG NEMCEV V NEMČIJO.

PRAGA, 16. septembra. Čehoslovaška vlada, ki je permanentno zbrana pod predsedstvom dr. Beneša, je sklenila postopati odločno po predpisih zakona, da ohrani v državi red in mir. Proti Henleinu je izdala tiralico. Prav tako je bilo odrejeno, da se zapro vsi, ki so se pregrešili proti državi in se uvede proti njim postopanje.

PRAGA, 16. septembra. Promet z Nemčijo je večinoma ustavljen. Tudi v sudetsko-nemškem ozemlju je promet omejen. Šole so zaprte in ponekod so Nemci zaprli tudi trgovine in gostilne. Vsako zbiranje ljudi je prepovedano. Povsod patrolirajo oklopni avtomobili. Več tisoč članov »rediteljskih oddelkov« SNS, ki so bili vmešani v poizkus upora, je pobegnilo v Nemčijo. Nemci so na svoji strani ustanovili posebna taborišča za begunce, v katerih se formirajo kot »sudetski legionarji«. Glavno zbirališče legionarjev je v Dresdenu, kjer jih je po nemških poročilih 6000.

PRAGA, 16. septembra. O dogodkih

v Chebu se poroča naknadno, da so Nemci pričeli streljati iz hotela »Viktoria« in »Welzer« na policijo in orožništvo. Policija je oba hotela zavzela z orožjem. Pri tem je bilo ubitih 6 ljudi, več pa ranjenih. V kletah so našli veliko zalogo pušk, strojnic, ročnih bomb, streliva in radijsko oddajnico. Boj v Graslcah z legionarji, ki so vdrli iz Nemčije, se je končal z očiščenjem mesta in okolice. V Haberspirku so češke čete potisnile legionarje do meje. Včeraj so nastali novi upori v Warnsdorfu, kjer je 4000 Nemcev napadlo pošto in orožniško postajo. Včeraj opoldne so Nemci napadli kolodvor v Miklovcu, a so bili pregnani. Nemiri so bili tudi v Hohenndorfu.

BERLIN, 16. septembra. Po nemških poročilih je padlo v bojih pri Haberspirku 15 Čehov in 30 Nemcev. Da bi preprečili beg Nemcev čez mejo v Nemčijo, so Čehi zažgali obmejne gozdove. Vodstvo SNS v Ašu je pozvalo Nemce, naj se ne odzovejo vpoklicu k vojakom.

Mussolini na strani Hitlerja

MUSSOLINI JE V SVOJEM PISMU RUNCIMANU PREKOSIL HITLERJEV GOVOR V NÜRNBERGU.

RIM, 16. septembra. V »Popolo d'Italia« je objavil včeraj Mussolini odprto pismo lordu Runcimanu, v katerem ga najprej vpraša, kakšnega značaja je njegova misija. Nato pa pravi: Naj bo že kakšnegakoli, urediti bi morali ne samo nemški, temveč tudi madžarski, poljski in slovaški problem, toliko problemov, kolikor je narodov, iz katerih je Versailles zmašil skupaj Beneševu republiko. Ker pa ni čehoslovaškega naroda, tudi ne more biti čehoslovaške države. Temeljni elementi čehoslovaške družine so raznovrstna plemena, ki drugo drugega ne morejo videti. Le sila jih drži skupaj. Kadar ta sila odneha, država razpade. Versailles bi bil moral ustvariti novo češko državo s češkim narodom, namesto tega je pa iznašel pojem čehoslovaške skupnosti, ki je nikoli ni bilo. Tako se je ustvarila umetna država, ki je že pri rojstvu dobila elemnete slabosti in življenske nesposobnosti. Po Hitlerjevem govoru je pa Runcimanu »prenehalo lepo vreme«. Zdaj ni

več časa za kompromise. Karlovy Vary so že davno zastareli. Beneš je izgubil dirko. Vam, g. Runciman, ne ostane drugega, kakor da predlagate g. Benešu plebiscit. Ne samo za sudetske Nemce, ampak za vse narodnosti, ki bodo to zahtevale. Beneš bo plebiscit odklonil. Potem sem prepričan, da se bo Anglija sedemkrat premislila, preden se spusti v vojno, da reši fiktivno državo«. Dalje piše Mussolini, da ima Hitler vso pravico zahtevati 3 in pol milijona Nemcev. Tudi ostale manjšine naj se dajo njihovim državam. Plebiscit naj se izvede pod mednarodno kontrolo. Ostalo naj tvori novo Češko. Italija ne more živeti v prijateljstvu s ČSR, lahko pa bo s Češko. Evropi naj se prihrani vojna. Končuje pa Mussolini z besedami, ki si jih moramo dobro zapomniti. Meje, zarisane z eno potezo peresa, lahko spremene. Vsekakor je druga stvar, če meje zariše božja roka ali človeška kri.

Poljska se vrne kdemokraciji

POMEN RAZPUSTA SEJMA IN SENATA TER RAZPISA NOVIH VOLITEV. PREORIENTACIJA TUDI V ZUNANJI POLITIKI.

VARŠAVA, 16. septembra. Poljska notranja politika stopa, kakor vse kaže, po razpustitvi sejma in senata ter razpisu novih volitev tudi v občinah, na nova pota. Zdi se, da so se poizkusi ustanovitve Lige narodnega združenja, ki naj bi pritegnila tudi demokratsko opozicijo, dokončno ponesrečili. Opozicionalne skupine: Witoševa kmečka stranka, socialni demokrati, narodni demokrati in Korfantijevi pristaši so odločno odklonili vsako sodelovanje s to od zgoraj navzdol ustanovljeno ligo, za katero so stali protidemokratski elementi, katerih cilj je bil uvesti tudi na Poljskem totalitarni režim. Vse te skupine, zlasti kmečka stranka, pa tvorijo preveliko moč, da bi se moglo na Poljskem trajno brez njih vladati. Zato se sodi, da pomeni razpis novih volitev v sejm, senat in občinske samouprave pričetek likvidacije dosedanjega napoltotalitarnega sistema in postopno vračanje k popolni demokraciji. Sedanje volitve bodo izvedene sicer še po starem volilnem zakonu, ki ni demokratičen in proti kateremu se opozicija bori z vsemi sredstvi, toda novi sejm in senat bosta dobila pred vsem nalogo, iz-

kazalo svoje simpatije, ki niso nikjer drugje kakor na strani Čehoslovaške. To bo končno nedvomno tudi odločilo. Toda do skrajne sile bo Poljska gotovo v svo vstrajnostjo branila svojo nevtralnost, čeprav se London in Pariz nenehoma trudita, da bi dobila že vnaprej obvezna zagotovila za primer evropskega konflikta.

-r.

DELA VSTVO ZA CSR.

PRAGA, 16. septembra. Včeraj je bilo tu zborovanje odbora za 14. delavsko olimpijado, ki bo leta 1940. Zborovanje pod predsedstvom predsednika Vaverke se je spremenilo v veliko manifestacijo za Čehoslovaško. Delavstvo je izdalo proglas, da se bo skupno bojevalo za njen obstoj.

SUDETSKONEMSKI SOCIALISTI O ODNOŠAJIH DO CSR.

PRAGA, 16. sept. Jacksch, predsednik sudetskonemške socialistične stranke, ki ima v svojih vrstah 200.000 sudetskih Nemcev, ki ne odobravajo politike Henleina, je izjavil, da je gospodarstvo sudetskih Nemcev s tisočeriimi vezmi povezano na Prago in da sta eksistenca in dobrobit vseh teh ljudi odvisna od položaja, ki ga Čehoslovaška zavzema v svetovnem gospodarstvu.

DUNAJSKE LAZI.

PRAGA, 16. septembra. Dunajska radijska oddajnica oddaja te dni vesti v češčini pod Masarykovim geslom »Pravica zmaguje« in trdi, da so te vesti mnenje dunajske češke manjšine. Ta trditev je laž in grda potvorba.

ZAPRTA MEJA.

PRAGA, 16. septembra. »Večer« poroča, da je meja proti Madžarski zaprta.

UPOR V FRANCOVEM MAROKU?

PARIZ, 16. sept. »Ce soir« poroča iz Casablance, da so se tam razširile vesti, da so se Marokanci v Francovem Maroku uprli. Središče upora naj bi bilo v Arziflu. Vendar manjkajo še vse podrobnosti.

CAR BORIS V PARIZU.

PARIZ, 16. septembra. Bolgarski car Boris in carica Ivana sta včeraj prispela iz Londona v Pariz. Car Boris se sestane danes tudi s prezidentom Lebrunom.

ZAVAROVALNICE SE BOJE.

LONDON, 16. septembra. Angleške in kanadske zavarovalnice so razglasile, da ne sprejmejo nobenega zavarovanja la-dij za primer vojne.

Drobne vesti

Ob prvi obletnici smrti dr. T. G. Masaryka je priredil mariborski Češki klub v sredo zvečer komemoracijo, na kateri je imel predsednik g. Bureš daljši nagovor v spomin velikega državnika in prvega predsednika bratske Čehoslovaške.

Današnji ribji trg je bil kaj slabo založen. Največ je bilo giric in sardel, ki so jih prodajali po 10 do 14 din. Okrog 15 kg so pripeljali lokardov in je cena dosegla 16 din za kg. 8 kg je bilo skombrov po 18 dinarjev, tri kg borbonov po 30 din in pa 1 kg kalamarji za 26 din.

Tatvina na cesti. Delavec Ivan Benzenšek iz Limbuša je na Vodnikovem trgu gledal otroke, ki so se igrali. Med tem pa mu je nekdo ukradel iz hlačnega žepa denarnico, v kateri je imel 95 din. Denarnico je čez eno uro našel neki stražnik, nedaleč od kraja tatvine.

S tatvino do goljufije. Delavcu Janku Markoviču iz Studencev je nekdo ukradel včeraj v Frančiškanski ulici kolo. Pri čeljarskem mojstru Stefanu Gašpariču v Orožnovi ulici se je zglasil neki moški in izbral par težkih čevljev. Dejal je, da jih nese svojemu bratu v bolnico in da se čez pol ure vrne z denarjem. V varščino pa je pustil pri mojstru kolo. Ker ga le ni bilo nazaj, je mojster stvar prijavil policiji, ki je ugotovila, da je kolo last delavca Markoviča. Oškodovan je Gašparič, ker je ob čevlje.

Mariborsko gledališče

Nepreklicno zadnji rok — do katerga so lanskim gledališkimi abonenti rezervirani njih dosedanje sedeži — poteče jutri v soboto, 17. t. m. Zato se najkasneje do jutri popoldne prijavite za obnovitev abonmaja. Od tega roka neobnovljeni sedeži se oddajajo že to nedeljo dopoldne drugim abonentom.

Za cenen obisk gledališča ob poljubnih dnevih se priporoča abonma na bloke. Tudi blok upravičuje do 24 predstav (14 dramskih, 7 glasbenih in 1 koncert) in se prav tako odplačuje v 8 zaporednih mesečnih obrokih. Tak abonent pa ni vezan na dni, ki so dolženi za običajni abonma.

Iz sodišča

Gramozna jama

Danes ima lahko kdo še ne vem kako službo, pa se bo vedno težko preživljal. Ali ljudje so v stiski po navadi iznajdljivi ter si vedo pomagati. Kak postranski zaslužek je vedno dobrodošel. Samo eno je, da se je tak postranski zaslužek pri Jožetu Vreclu, Jožetu Kocjanu in Francu Völkerju sprl z zakonom in jih posadil na zatožno klop. Vsi trije — ali vsaj eden med njimi — so prišli na originalno zamisel ter so kakor kakšni ameriški rentniki samo podpisovali nekake čeke in prejeli na nje denar, pri čemer jim res ni bilo treba nič drugega napraviti kakor samo s prstom migniti. Mariborska gradbeno-podjetna tvrdka Kiffmann je gradila lansko leto več stavb. Gramoz za stavbišča so ji dovažali vozniki, med njimi tudi Vrecl in Kacjan. Dovažali so gramoz iz jam, ki jih je imela tvrdka, pa tudi iz tujih jam. Vsak voznik je moral pri podjetju vedno predložiti potrdilo s polirjevim podpisom, koliko kubičnih metrov gramoz je pripeljal, nakar mu je podjetje gramoz in voznino izplačalo. Zadnja dva sta pa to izrabila. Na dobavnicih sta ponarejala podpise več polirjev, kakor Olbrechta, Völkerja, Cafnika in Spindlerja in jih predlagala podjetju, ki jim je izplačevalo včasih za gramoz iz lastnih jam. Te zlorabe so se vlekle kake štiri mesece, od junija lanskega leta do oktobra, da je podjetje izplačalo Vreclu 30 tisoč din in Kacjanu okoli 10.000 din več, kakor bi sicer moralo. Pri tem lažnem potrjevanju jima je pomagal polir Völker, ki mu je Vrecl zato plačeval po 400 din tedensko, tako da bi Völker od njega prejel okoli 4000 din. Podjetje še menda dolgo ne bi prišlo prevaram na sled, ali lepega dne se mu je le zazdelo malo čudno, kako more en voznik pripeljati toliko gramoz na dan. Preiskava je nadalje dognala, da so baje vozniki dobavljali na podoben način gramoz za gradnjo magdalenske šole.

Vrecl je na razpravi kakor tudi že pri preiskavi odkrito priznal, da je nepravilno dvignil z lažnimi dobavnici 20 tisoč din. Pravi, da je že deset let prevažal gramoz pošteno ter bi ga še, da ga ni nagovoril k prevari polir Völker. Völker pa pripoveduje obratno, da bi ga Vrecl napeljal k tej stvari. Vrecl je škodo podjetju tudi že poravnal. Nasprotno pa Kacjan zanika sleherni krivdo. Navozil je sicer več gramoz, kakor bi ga zmožel sam, ali njemu sta pomagala pri vožnji Šlambergerjeva. Vozila sta gramoz na njegovo ime, ker sta bila dolžna podjetju in njemu. Tako bi jima Kacjan

prav za prav plemenito pamagal. Kacjan se je sploh zagovarjal pred sodniki tako temperamentno in vroče, da so ga morali opomniti, da sedi na zatožni klopi, pa naj izteče zanj zadeva kakor se hoče. Ali Völker pravi tudi, da ga je Kacjan nekoč na cesti nagovoril, naj ga pomaga izrezati, kolikor se bo dalo. Kacjan kajpada to zanika.

Malemu kazenskemu senatu je predsedoval s. o. s. dr. Čemer, obtožence so zagovarjali dr. Novak, dr. Leskovar in dr. Komavli. Podjetje je zastopal dr. Brandstätter, obtožnico pa drž. tožilec dr. Košenina. Razprava je bila zaradi zaslišanja novih prič za 14 dni preložena.

samim zgibom roke vse stene sob z bledezenimi zavesami. Hišna vrata in vrata stanovanj se odpirajo s posebno električno napravo, zato ni treba ključev. Zadržuje pristopiti k vratom in s pritiskom na majhen gumb ugasniti medlo rdečo svetlobo — in vrata se odpro sama. Vsa ležišča so pnevmatična, ki se pred spanjem napolnijo z zrakom in zjutraj zopet izpraznijo. Velika ventilacija na strehi hiše prinaša v stanovanja neprestano svežega zraka. Odpadkov ni treba odvažati: v posebnih neprodušnih zaprtih celicah se pretvarjajo v plin, ki odhaja iz hiše po posebnih cevih. — Takšen bota torej dom bodočnosti.

Zanimivosti

Maginotov trdnjavski pas je nepremagljiv

Maginotov obrambni pas sega od švicarske meje do Rokavskega preliva. Ta trdnjavski pas je prava železobetonska ograja, ki bo onemogočala Nemcem prehod na francosko ozemlje.

Belgijski vojaški strokovnjak Robert Leurquin, ki si je ogledal ta trdnjavski pas, je objavil nekatere podatke o tem nepremagljivem in skrivnostnem ozemlju, v kolikor so mu seveda bili na razpolago in v kolikor si je smel ozemlje ogledati.

Kdaj so se Francozi odločili za gradnjo obrambnega pasu? Leta 1914 so bili francoski vojaški krogi prepričani, da je treba na vsak način streti z ofenzivno napad Nemcev. Zaradi tega so podcenjevali obmejno utrjevanje, kar je pa imelo zelo tragične posledice za francosko armado; doživeli so poraz v Alzaciji in izgubili pokrajino Briey. Nasprotno pa so verdunske utrdbे vzdržale najtežji ogenj nemških in francoskih topov. In prav zato so prepustili Francozi obrambo svojih mej armiranemu betonu in strelnemu orožju in ne več ljudskim telesom.

Med 1929 in 1936 je bilo na tem obrambnem pasu ali »Vzhodni površini«, kakor ga imenujejo vojaki, izkopanih 12 milijonov kubičnih metrov zemlje in porabljenih 1.500.000 kubičnih metrov armiranega betona ter 50 tisoč ton železa. Izvrtane podzemeljske galerije bi spajale v ravni črti Pariz in Liege. Gradilo jih je 15 tisoč delavcev pod nadzorstvom 200 vojnih inženjerjev in častnikov; celoten proračun za trdnjavski pas je znašal 7 milijard frankov.

Vendar od takrat do danes z delom niso prenehali. Trdnjavski pas se razširja proti švicarski meji in na severni del Francije. Utrdbe se gradijo z raznimi vrstami armiranega betona, ki je bil že preizkušen med svetovno vojno. Vzdr-

žijo tudi tri zaporedne strele na isto mesto iz 500 mm topa. Stolpi podzemskih utrdb so težki do 120 ton, da jih ne more razbiti najtežja granata na svetu. Posebne električne naprave varujejo to obrambno linijo pred strupenimi plini. Častništvo lahko opazuje sovražnika iz hermetično zaprtih celic, ki niso izpostavljene ognju.

Ves trdnjavski pas je povezan s telefonskimi žicami, ki so do pet metrov globoko v zemlji, a sama telefonska centrala se nahaja v močnem betonskem obzidju. Stolpi za topove imajo električno ventilacijo. Nadalje je vsak stolp neke vrste vulkan, ki zamore izbruhati iz sebe celo lavino razstreliva, in to okrog in okrog sebe, kakor daleč le sežejo izstrelki najmočnejših topov.

Leurquin si je ogledal kakih trideset utrdb, pa niti dve si nista bili enaki; ene so bile pod zemljo, druge pod železniškimi nasipi, tretje celo po močvirjih. Celi hribi so izdolbeni in napolnjeni z vsem potrebnim — s hrano in municijo, da lahko izdrži vojaštvo v njih mesece in mesece. Tudi za obmejno prebivalstvo je poskrbljeno; v vojni dobi se bo lahko zateklo v podzemeljska stanovanja.

V trdnjavskem pasu je dovolj vojaštva, ki se rekrutira izključno iz pariškega okraja in departamenta Aube. Vojaštvo je porazdeljeno v skupine po 12 vojakov. Vsaka skupina na prvi črti ima dolžnost, da zadrži sovražen napad za tri dni; to je čas, ki je potreben, da se ves obrambni sistem spremeni v vojno stanje. Ti vojaki so boljše plačani, morajo pa biti vedno pri delu, da jih ne bi osamljenost in mir deprimirala.

Maginotov trdnjavski pas si lahko predstavljamo kot vojno ladjeve, ki je zasidrano vzdolž nemško-francoske meje in povezano med sabo z železnimi verigami. Po mišljenju vojnih strokovnjakov je nemogoče kakršnokoli presenečenje braniteljev Maginotovega trdnjavskega pasu.

DOM BODOČNOSTI

Resničen triumi arhitekture je nedvomno »dom bodočnosti«, ki ga bodo razstavili ameriški arhitekti v Newyorku. Dom je ves zgrajen iz močnega stekla — torej so okna povsem nepotrebna. Če sveti sonce preveč, ali pa če imajo stanovalci rajši poltemo, zastrejo z enim

POROČENE ŽENE IN MOŽEVA PLAČA

Angleška organizacija poročenih žena v Londonu je končala z načrtom zakona, ki bo po pisanju angleških listov predloženo parlamentu. S tem zakonskim načrtom zahtevajo poročene žene, da se jim odobri pravica do polovice moževih dohodkov, kajti žena je v družinskem življenju po delovni moči enakopravna z možem. Seveda zahtevajo to žene samo za one gospe, ki doma gospodinjijo in sploh skrbijo za red v družini, ne pa tudi za »žene parazite«, kakor same imenujejo tiste, ki ne delajo drugega kakor trošijo možev denar in mu ne nudijo nobene pomoči pri skrbi za domačnost.

× Klub sovražnikov žensk. V neki pokrajini v Združenih državah živi 73letni stari Albion Klaf, ki je tudi pesnik, muzik in slikar. Po 47 letih svojega zakonškega življenja je prišel do prepričanja, da ustvarjajo poročene ženske v življenju pravi pekel. In tako je odšel ob zatonu svojega življenja na neko svoje posestvo ter ustanovil klub sovražnikov žensk. Pravijo, da se doslej še ni vpisal v klub nihče razen njega.

× Hvaležni osel je rešil življenje svojemu rešitelju v Eregliju, majhnem mestu ob Marmornem morju. Nekaj kmet je slišal, kako v daljavi strašno vpije osel. Pohitel je s svojim psom, da vidi, kaj se je zgodilo. Ko je prišel na dva metra do osla, je zagledal veliko kačo, ki se je ovila živali krog nog. Ko je to opazil tudi pes, je skočil na kačo, ki je takoj pustila osla in navallla na njega. Osel je opazil, da se njegov rešitelj bori s kačo, priskočil in s kopitom zdrobil kači glavo.

Radio

Sobota, 17. septembra.
Ljubljana, 12 Opoldanski koncert. — 18 Zaje delopust. — 20 Predavanje. — 21 Verdijevega opera »Falstaff« (prenos iz Rima). — Beograd, 12 Opoldanski koncert. — 17.50 Popoldanski koncert. — 20 Večerna prireditev. — 22 Napovedi, poročila, lahka glasba. — Sofija, 20 Vokalni koncert. — Praga, 20.25 Pisan večer. — Paris P. T. T., 20 Prenos iz opere. — Strassbourg, 20.30 Švedska simfonična glasba. — Milan, 21 Verdijevega opera »Falstaff« (prenos iz Rima). — Berlin, 20 Puccinijeva opera »Boheme«. — Varšava, 19.30 Orkestrski koncert.

Spomnite se CMD!

Zastopnika

za mesto Maribor in okolico išče velika zavarovalnica v Ljubljani. Ponudbe pod »Zavarovalnica« na in-seratni oddelek »Večernika«. 1112

Mali oglasi

Razno	Soba odda
STRIZENJE 3. britje din 2.— v Mlinski 8. 684	SOBICO opremljeno, s štedilnikom ta koj oddam, Meljska c. 59. 1113
HALO! HALO! Kdor želi vsaki petek in soboto sveže morske ribe, dnevno znano pristno viško vino, vugava, plavac (opolo) črno vino, mora v gostilno »Otok Vis«. Sodna ulica 16. 1116	OPREMLJENO SOBO z lepim razgledom, na dobrem zraku. Naslov v upravi. 1115
Prodaj	Službo dobi
JABOLKA po din 2.— za kg oddaja Kmetijska družba, Melje. 1052	SLUŽKINJO sprejme Zelenko, Slovenska ul. 26. 1097
APNENI PRAH za gnojenje po din 20.— za 100 kg in vsa druga kmetijska gnojila oddaja Kmetijska družba, Melje. 1102	FRIZERJI! Pomočnika, ondulerija, takoj sprejmem. Brivski frizerski salon prodam, tudi na obroke, Seme, frizer, Studenci pri Mariboru. 1101

Stanovanje išče

Za takoj iščem
OPREMLJENO SOBO
vhod s stopnic. Ponudbe
pod št. 300 na upravo li-
sta. 1114

Posest

ENODRUŽINSKA VILA
v V. okraju oddam v najem.
Naslov v upravi. 1061

STAVBIŠČE
2200 m² v Mariboru, Tržaška
cesta, blizu postaje Tegno
s stavbo, primerno za vsa
ko obrt, prodaja Oset Andrej,
Orožnova 6. 1119

NOVOZIDANA HIŠA
10 let davka prosta, 7 sob,
klet, vrta 500 m². v industrijskem
predmestju Maribora,
nosi letno najemnine 10.000
din na prodaj izpod vrednosti
ne cene. Hipoteka 30.000 din,
potrebna gotovina samo din
42.000. Informacije pri: Po-
stržin, Pobrežje, Gosposvel-
ska 56, pri Mariboru. 1100

VSE ZA ŠOLO

KUPITE NAJCENEJE IN NAJBOLJE V KNJIGARNI IN PAPIRNICI

TISROVNE ZADRUGE

MARIBOR, ALEKSANDROVA CESTA 13